

Міністерство освіти і науки України
Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя
Факультет філології, історії та політико-юридичних наук
Кафедра літератури, методики її навчання, історії культури та
журналістики

Середня освіта (Українська мова та література)

014.01 Середня освіта (Українська мова та література)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня магістра

ПРОЗА МАКСА КІДРУКА: ОСОБЛИВОСТІ РЕЦЕПЦІЇ

студентки **Корнух Євгенії Володимирівни**

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики **О. М. Капленко**

Рецензент – канд. філол. наук, доцент кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики **Н. І. Михальчук**

Рецензент – канд. філол. наук, провідний бібліограф Гоголезнавчого центру Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя **О. О. Костенко**

Допущено до захисту

завідувач кафедри – доктор пед. наук,
професор **Ю. І. Бондаренко**

Ніжин – 2023

АНОТАЦІЯ

Корнук Є. В. Проза Макса Кідрука: особливості рецепції.

Магістерська робота присвячена особливостям рецепції прози Макса Кідрука. У першому розділі здійснено аналіз життя та творчості письменника. Також подана літературно-критична рецепція прози М. Кідрука.

У другому розділі роботи проаналізовано тематику та проблематику романів «Не озирайся і мовчи», «Де немає Бога», «Зазирни у мої сни», «Нові темні віки. Колонія»

Матеріали наукового дослідження можна використовувати у підготовці спецкурсів і спецсеінарів із сучасної української літератури для студентів-філологів.

Ключові слова: рецепція, містичний роман, Макс Кідрук, тема, проблема, проблематика, проза.

ANNOTATION

Kornukh Ye. Max Kidruk's prose: the peculiarities of reception.

The master's thesis is devoted to the peculiarities of the reception of Max Kidruk's prose. The first chapter contains the analysis of the writer's life and work. A literary-critical reception of M. Kidruk's prose is also presented.

The second chapter contains the analysis of the topics and problems of the following novels: «Don't look back and be silent», «Where there is no God», «Look into my dreams», «New dark ages. Colony».

The materials of the scientific research can be used for the preparation of special courses and special seminars devoted to modern Ukrainian literature for students of philological departments.

Keywords: reception, a mystical novel, Max Kidruk, a topic, a problem, problematics, prose.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1. ТВОРЧИСТЬ МАКСА КІДРУКА У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ	8
1.1. Життєвий та творчий шлях письменника	8
1.2. Реакція критиків на прозову творчість Макса Кідрука.....	14
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1	22
РОЗДІЛ 2. ТЕМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНІВ МАКСА КІДРУКА	25
2.1. Проблема батьків та дітей (на матеріалі романів «Не озирайся і мовчи», «Де немає Бога»).....	25
2.2. Тема смерті в романах «Не озирайся і мовчи», «Зазирни у мої сни».....	33
2.3. Проблематика роману «Нові Темні Віки. Колонія».....	39
ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2	45
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ	53

ВСТУП

Актуальність наукового дослідження зумовлена кількома факторами.

По-перше, творчість Макса Кідрука презентує цікавий літературний феномен, який поєднує в собі різноманітні жанри, від тревелогу до наукової фантастики. Розгляд цих особливостей в рецепції сприятиме глибшому розумінню взаємодії читача із творчістю письменника.

По-друге, враховуючи активне використання Максом Кідруком цифрових технологій, зокрема розширеної реальності, дослідження спрямоване на розкриття впливу цих інновацій на сприйняття та рецепцію літературних творів. Врахування цього аспекту дозволяє визначити, які новації вносить Кідрук у літературний процес та як вони взаємодіють із читачем.

По-третьє, дослідження зосереджується на вивченні ролі культурного та соціального контексту у формуванні рецепції. Аналізуючи відгуки на твори Кідрука, можна визначити, як авторські ідеї взаємодіють із глобальними та локальними культурними впливами.

Все це підкреслює необхідність системного та глибокого дослідження особливостей рецепції прози Макса Кідрука для повноцінного розуміння його творчого внеску в сучасну літературу. Результати такого дослідження можуть виявити широкий вплив та значення творчості цього письменника в літературному процесі та суспільстві загалом.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Зв'язок з науковими програмами, планами, темами. Магістерську роботу «Проза Макса Кідрука: особливості рецепції» виконано відповідно до тематичного плану наукових досліджень кафедри літератури, методики її навчання, історії культури та журналістики факультет філології, історії та політико-юридичних наук Ніжинського державного університету імені Миколи Гоголя «Історія української літератури: проблеми поетики та інтерпретації».

Мета магістерської роботи – простежити особливості рецепції прози Макса Кідрука у сфері літературно-критичної думки та подати власну рецепцію на проблемно-тематичному рівні. Для досягнення зазначеної мети в дослідженні було сформульовано такі **завдання**:

- 1) дослідити наукову літературу з обраної теми;
- 2) проаналізувати реакцію критиків на прозову творчість М. Кідрука;
- 3) охарактеризувати спектр тем та проблем, які письменник піднімає у своїх творах;
- 4) сформулювати висновки на основі результатів досліджень;
- 5) укласти список використаної літератури відповідно до загальних положень і правил складання.

Об'єктом магістерського дослідження є прозові твори Макса Кідрука, а саме: романи «Зазирни у мої сни» (2016), «Не озирайся і мовчи» (2017), «Де немає Бога» (2018), «Нові Темні Віки. Колонія» (2023).

Предмет дослідження – особливості рецепції прози Макса Кідрука.

Теоретико-методологічні засади дослідження Досягнення поставленої у роботі мети та розв'язання відповідних завдань передбачає застосування системного аналізу для вивчення заявленої проблеми.

У даній роботі також використано ряд загальнонаукових методів дослідження, таких як аналіз, синтез, індукція та дедукція. Ці методи спрямовані на комплексне осмислення наукової проблеми, над якою проводиться дослідження.

Саме такий підхід до аналізу прозової творчості Макса Кідрука дозволив залучити різноманітні джерела і охопити різні аспекти та точки зору на досліджувану тему, роблячи дослідження більш об'єктивним та детальним. Так, різні аспекти творчості Макса Кідрука аналізували у своїх працях дослідники Н. Коломієць [17], М. Хмелюк [39], І. Пасько [28], Т. Бондаренко [5], Т. Ковальова [20], І. Возна [6], В. Стромелюк [31], С. Супруненко [32],

К. Лотиш [26], І. Борисюк, О. Лілік [24], С. Кіцельюк [16], О. Юрчук [42], І. Кропивко [22], Л. Костецька [19], А. Феоксітова [35] та ін.

Під час дослідження використовувалися прозові тексти письменника, науково-критичні статті відомих літературознавців та дослідників, відгуки та рецензії, а також матеріали інтерв'ю із самим Максом Кідруком.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дане дослідження поглиблює наявні рецептивні аспекти прози Макса Кідрука. Особливий акцент у цьому контексті варто зробити на новому романі «Нові Темні Віки. Колонія», рецептивне поле якого зараз активно формується.

Практичне значення роботи полягає в тому, що її результати можуть бути використані у підготовці спецкурсів і спецсеминарів із сучасної української літератури для студентів-філологів.

Апробація результатів роботи була здійснена на таких конференціях:

1. V Всеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції «Сучасні тенденції та перспективи розвитку мовно-літературної освіти в Україні» (м. Глухів, 2023);
2. Всеукраїнській студентській науково-практичній інтернет-конференції «Арватівські читання – 2023», присвяченій 95-річчю від дня народження академіка Ф. С. Арвата (м. Ніжин, 2023);
3. Конференції молодих науковців (м. Ніжин, 2023).
4. Міжнародній науковій конференції «Культурологічний вимір сучасної гуманітаристики» (м. Ніжин, 2023).

Окремі положення роботи відображені в таких публікаціях:

1. Огляд прози Макса Кідрука. *Арватівські читання – 2023: матеріали всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції, 17 травня 2023 року* / упоряд. Н. І. Бойко, О. М. Петрик. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023. С. 66–69.
2. Інтерпретаційна парадигма творчості Макса Кідрука. *Культурологічний вимір сучасної гуманітаристики : збірник матеріалів міжнародної наукової*

конференції, 08 листопада 2023 року / упоряд. А. І. Бондаренко, Н. М. Голуб, Н. М. Пасік. Ніжин : НДУ ім. М. Гоголя, 2023.

Структура магістерської роботи. Магістерська робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та списку використаної літератури (42 позиції). Загальний обсяг роботи – 57 сторінок.

РОЗДІЛ 1

ТВОРЧИСТЬ МАКСА КІДРУКА У СУЧАСНОМУ ЛІТЕРАТУРНОМУ ПРОЦЕСІ

1.1. Життєвий та творчий шлях письменника

Макс Кідрук – це достатньо відомий в Україні сучасний письменник. Чоловік, який майже кожного року отримує велику кількість нагород за свою літературну діяльність. Тексти митця не є одноманітними, вони відрізняються за жанрами, тематичним наповненням, проблематикою та ін. Незважаючи на все це, його прозовий доробок і досі залишається малодослідженим.

Любов до літературного слова рівненський письменник проявляв ще в дитинстві. У своїх численних інтерв'ю Макс розповідає, що читати навчився досить рано, до цього його підштовпувала цікавість. У маленького Максима та його батька (який теж був письменником) була традиція: кожного вечора читати невеликий відрізок якогось твору. Звичайно, що тексти не завжди дочитувалися до кінця за один вечір, тому хлопчик, щоб вгамувати свою зацікавленість, сидів над недочитаними книгами, та старався самотійно прорватися крізь величезну кількість букв та знаків. Макс пишався своїми досягненнями на читацькому полі та вихвалявся перед батьком прочитаним абзацом або сторінкою. У сім'ї Кідрука була чимала бібліотека, тому Максиму було цікавіше проводити час не за іграми з друзями, а читаючи книги. Тож не дивно, що талант до вигадування, створення чогось нового він проявляв ще в садочку. Начитавшись різноманітних історій, маленький Макс вигадував свої та розповідав їх вихователям і дітям із садочку. Надавав перевагу книгам, які викликали посмішку та підбадьорювали [30].

У школі, не зважаючи на любов до літератури, хлопець навчався в фізико-математичному класі. Згодом, закінчивши школу з золотою медаллю, отримав вищу освіту в Рівненському технічному університеті. Був аспірантом у Київському політехнічному інституті, а згодом, і в Королівському

технологічному інституті Стокгольма. Саме у Швеції Максим зрозумів, що спокійне та розмірене існування не для нього. Він почав подорожувати та переоцінив своє життя. Тому, не закінчивши жодну з аспірантур, повністю віддався мандрам. Побував у більш ніж тридцяти країнах. Свої враження від подорожей та рекомендації щодо планування далеких поїздок, Макс Кідрук викладав у статтях, які публікувалися в українських журналах. Приблизно в цей же період свого життя, Кідрук дебютує з книгою «Мексиканські хроніки. Історія однієї мрії» [13], завдяки чому і стає першопроходцем нового для української літератури жанру – тревелогу.

Тревелог – це літературний жанр, що об'єднує в собі опис подорожі або мандрування автора, його враження, спостереження та роздуми, викладені, найчастіше, у формі літературного нарису або заміток[26].

У тревелозі автор подає свої особисті враження від мандрівки, нових місць, знайомства з культурою та історією, а також ділиться своїми думками та рефлексіями. Тревелог може мати різноманітні форми, від заміток та репортажів до більш об'ємних нарисів чи повноцінних книг. Однією з ключових особливостей тревелогії є її структура, яка відображає логічні етапи авторської подорожі. Вступ визначає мету подорожі, а основна частина представляє розгорнуті описи місць, зустрічей та вражень. Висновок завершує авторський наратив та може містити враження від здобутого досвіду [2].

Особливість тревелогії визначається застосуванням багатого мовного апарату та стилістичних прийомів [31]. Автори часто використовують образи-символи, метафори та епітети для того, щоб передати враження від країн, міст та їхніх жителів. Діалоги з місцевими жителями додають автентичності та глибини описам.

У цьому жанрі Макс Кідрук пише ще декілька книг: «Навіжені в Мексиці», «Подорож на Пуп Землі», «Навіжені в Перу», «Любов і піраньї», «На Зеландію!». Зараз чоловік не дуже схвально відгукується про свої перші публікації в жанрі

тревелогу. Він впевнений, що під час написання перших книг, був не достатньо ерудованим, тому жалкує, що їх, незважаючи на це, видали.

Кідрук довгий час не зізнавався батькам, що займається письменництвом. Але остаточно приховувати це перестав, коли зайняв друге місце в конкурсі «Коронація слова».

Свої тревелоги Максим Кідрук пише детально, але не затягнуто. Використовує в них багато сарказму, самокритики та гумору [39]. Такий спосіб наративу сприймається надзвичайно легко, авторові віриш, маєш бажання приєднатися до нього, іноді виникає прагнення відкинути всі справи і самому розпочати планування подорожі за шляхами кідруківських вражень.

«Віриш» тревелогам Кідрука також завдяки тому, що вони є досить візуалізованими [5]. Зокрема книга «Подорож на Пуп Землі», що є захоплюючою та напруженою історією двох друзів, українця та чеха, які вирішили подолати шість тисяч кілометрів Південної Америки, щоб розгадати всі секрети найвіддаленішого та найнепрístupнішого шматка суші – острова Пасхи, відомого також як Пуп Землі. Ця книга розповідає про вражаючі пригоди та випробування, які стали частиною небезпечної подорожі героїв. У тревелозі є багато фотографій, мап, схем, замальовок.

Використання фотографій та карт є важливою частиною тревелогічного досвіду. Включення фотографій в тревелоги може великою мірою підсилити враження читача. Фотографії можуть стати візуальним доповненням до авторського опису, надаючи конкретні обличчя та кольори тим місцям, які описує автор. Вони можуть передавати атмосферу подорожі та надавати читачеві можливість побачити те, про що говорить автор [31]. Використання ж карт також може бути важливим елементом тревелога. Мапи можуть допомагати читачеві легше орієнтуватися в місцях, описаних у творі, і відстежувати маршрути автора. Вони додають конкретності та контексту до подорожей, а також дозволяють читачам долучитися до мандрівок через візуалізацію пройденого шляху [39].

Загалом, використання фотографій та карт у тревелогах стає ефективним інструментом для збагачення літературного досвіду, роблячи його більш зрозумілим та захоплюючим для читачів.

Та не тревелогом єдиним прославився Макс Кідрук, вважається, що він був першим в Україні, хто почав створювати та видавати технотрилери.

Технотрилер – це жанр, що витягує свої корені з літератури та кіно, вражаючи прихильників поєднанням технологічної новаційності та напруженої динаміки [38]. У цьому жанрі увага концентрується на високих технологіях, штучному інтелекті, комп'ютерах та кіберпросторі, цей жанр вирізняється своєрідністю та енергією.

Основними рисами технотрилера можна назвати:

- *технологізацію*: технотрилери виводять на передній план високі технології як головний каталізатор сюжету. Це може бути використання технологій для блага чи загрози безпеці та конфіденційності персонажів.
- *науково-фантастичний контекст*: дуже часто технотрилери створюються в науково-фантастичному світлі, або ж у них присутні елементи фантастики, що створює унікальні технологічні умови та конфлікти [26].
- *кіберпростір*: цей жанр також часто акцентує увагу на кіберпросторі, хакерстві, витоку інформації та боротьбі з кіберзлочинністю.
- *етичний контекст*: технотрилери провокують обговорення етичних аспектів розвитку технологій, викликаючи героїв на вибір між їх позитивним та негативним використанням [24].
- *технологічний реалізм*: цей жанр досить часто вражає своєю реалістичністю зображення сучасних технологій чи прогнозами їхнього майбутнього розвитку [28].

У цьому жанрі Кідрук дебютував з книгою «Бот» [8]. Події цього технотрилера є продуктом уяви, але кожне місце, природний об'єкт, технічний

засіб, різні види зброї та всілякі особливості живих організмів є реальними.

Головний герой цього технотрилера – український програміст Тимур Коршак, якому випадає можливість працювати на неочікуваній та високооплачуваній роботі в Чилі. Те, що чоловік нічого не знає про зміст цієї роботи не зупиняє його, і він погоджується на ній працювати. Прибувши в Чилі, стає учасником загадкових, але захоплюючих подій в секретному лабораторному комплексі.

Основне завдання Тимура та його команди – зупинити так званих «ботів», які насправді є дітьми-солдатами, якими керує колективний інтелект. Ці створіння вирвалися на волю, і тепер герої повинні протистояти цій загрозі та вирішити загадковий конфлікт, який може визначити майбутнє світу.

Незважаючи на те, що «Бот» не є тревелогом, у 2012 році, Кідрук отримав за нього спеціальну нагороду «За найкращий твір на тему мандрів і подорожей» (на «Коронації слова 2012»). Цікаво, що, навіть несучи в собі технічні елементи та напружені сцени, роман отримав відзнаку у специфічній категорії, пов'язаній з мандрівками та пригодами [19].

За час свого існування «Бот» передавався аж дев'ять разів, востаннє – на початку 2023 року [27]. Повторні перевидання твору можуть вказувати на те, що «Бот» зберігає свою актуальність та привабливість для нового кола читачів.

Книги Макса Кідрука, які написані в цьому жанрі: «Твердиня» та «Жорстоке небо».

Ці книги мають офіційні буктрейлери.

Буктрейлери – це чудовий інструмент, який революціонує спосіб, яким ми сприймаємо літературу. Схожі на трейлери до фільмів, буктрейлери є короткими відеопрезентаціями, створеними для книг [33].

Однією з головних переваг буктрейлерів є їх здатність візуалізувати історію, передавати атмосферу та привертати увагу глядача впродовж кількох хвилин. Вони дозволяють читачам отримати коротку, але важливу інформацію

про сюжет та образи героїв, створюючи захоплюючий погляд на книгу.

Важливість буктрейлерів в сучасному світі не може бути недооцінена. У цьому епохальному віці візуального сприйняття, буктрейлери стають мостом між світом літератури та аудиторією. Вони викликають інтерес, збуджують фантазію та можуть бути ключем до того, щоб зробити вибір на користь конкретної книги серед безлічі варіантів [34].

Завдяки буктрейлерам автори мають можливість додатково виражати свою творчість та передавати свій унікальний стиль. Це важливий крок у напрямку взаємодії з аудиторією, яка швидко споживає контент та вимагає чогось нового та цікавого.

Протягом наступних років Максим Кідрук поступово змінює свій літературний шлях. Він поступово відходить від технотрилерів, та все більше віддає перевагу драматичним і психологічним романам. Максим Кідрук впевнений, що перші його книги було надто пласкими, тому він надає перевагу новішим, у яких розкриваються гострі соціальні проблеми. До таких книг можна віднести: «Заирни у мої сни» [12], «Не озирайся і мовчи» [14], «Де немає Бога» [10], «Заради майбутнього», «Доки світло не згасне назавжди» [11].

Обговорюючи прозову творчість Макса Кідрука, не варто забувати також і про його єдину публіцистичну книгу – «Небратні». Головна ціль Кідрука – за допомогою цієї книги виконати глибокий аналіз понад 400-річної історії українсько-російського протистояння. Книга розглядає різні етапи відносин між Україною та Росією, охоплюючи період від визвольної війни під керівництвом Богдана Хмельницького до подій Євромайдану та конфлікту на Сході. Автор прокладає шлях від минулого до сучасності, розкриваючи ключові моменти в історії двох націй.

Ця книга представляє собою значний внесок у публіцистичну літературу України, оскільки вона зосереджена на аналізі складних та часто непростих історичних відносин між Україною та Росією. Автор намагається відійти від

загальноприйнятих міфів і стереотипів, пропонуючи читачу альтернативний погляд на історію взаємодії цих країн.

Текст отримав досить схвальні відгуки від критиків та звичайних читачів, що свідчить про вдале освоєння Кідруком ще одного жанру [22].

Цікавим є також той факт, що Макс Кідрук часто організовує тури-презентації власних книг, де спілкується зі своєю читацькою аудиторією з різних міст України та популяризує читання. Зокрема з книгою «Нові Темні Віки. Колонія» [15] письменник уже розпочав тур, та планує передати виручені за продаж квитків гроші на потреби ЗСУ.

Отже, можна зробити висновок, що Максим Кідрук проходив шлях від написання тревелогів та технотрилерів до створення драматичних і психологічних романів. Його творчість характеризується вмінням ефективно використовувати різноманітні літературні жанри.

1.2. Реакція критиків на прозову творчість Макса Кідрука

Макс Кідрук є визначним представником сучасної української літератури. Свою популярність здобув завдяки неповторному стилю та унікальному погляду на сучасні теми. Як талановитий український автор, він вирізняється не лише здатністю вловлювати дух часу, але і вмінням втілювати його в новаторській формі. Попри те, що на літературному ринку постать Кідрука з'явилася порівняно нещодавно, письменник має багато прихильників та нагород.

Різні аспекти творчості Макса Кідрука аналізували у своїх працях такі дослідники, як А. Кіча, Н. Коломієць [17], М. Хмелюк [39], І. Пасько [28], Я. Поліщук, Т. Бондаренко [5], Т. Ковальова [20], Н. Розінкевич, І. Возна [6], В. Стромелюк [31], С. Супруненко [32], В. Загороднюк, К. Лотиш [26], І. Борисюк, О. Лілік [24], С. Кіцелюк [16], Г. Овсяницька, О. Юрчук [42], І. Кропивко [22], Л. Костецька [19], Л. Шутяк, А. Феоксітова [35] та ін.

А. Феоксітова пропонує розглядати деякі твори Макса Кідрука крізь призму часопросторових відношень. Зокрема роман «Не озирайся і мовчи» відзначається властивим конструюванням міфологічного часопростору, яке автор об'єднав із науковою концепцією світосприйняття. У романі спостерігається паралельний світ, який слугує засобом спасіння від реальності. Цей альтернативний світ визначається чіткими та зрозумілими правилами, у контрасті до реального світу, який характеризується хаосом, великою кількістю проблем та соціальною дисгармонією. Феоксітова апелює до того, що у своїй роботі автор унікально тлумачить міфологічну циклічність, використовуючи архетипічні образи та минуле як точку відліку. Подолавши опозицію між «своїм» та «чужим», автор порушує межі, руйнуючи встановлений порядок і викликаючи сумніви у раціональності буття [35].

Щодо роману «Не озирайся і мовчи» існує схожа думка і в О. Юрчук, яка з одного боку, розглядає реальність, в якій присутні явища булінгу, сімейного насильства та негативних моделей поведінки, переданих від батька синові, що визначається як код «нерозривності» поколінь. Водночас у творі виявляється місце для відображення підліткової дружби та закоханості, а також бажання діда виправити власні помилки у ролі батька як компенсації втраченого батьківства. З іншого боку, Юрчук вважає, що роман також стосується паралельних світів, де плин часу розглядається як ілюзія, ідея про які може бути ще страшнішою, ніж реальність, від якої герої намагаються втекти. Підсумовуючи, Юрчук стверджує, що світ виявляється неоднозначним: сучасній людині немає куди втекти від власної сутності, проте в той же час в ньому проглядає позитивний акцент – знаходження зцілення власною внутрішньою сутністю [42].

У цьому ж творі, інша дослідниця – Софія Кіцелюк відшукує традиційні риси містики для різних жанрів: мотив смерті, темна кольорова семантика, персонажі з потойбічного світу; характерні для трилеру (страх, контекстуально

антонімічні поняття «мовчання і крику», просторове переміщення персонажа вниз) та авторські (сміслові значення чисел) [16].

О. Лілік пропонує розглядати творчість Макса Кідрука у контексті модифікацій жанру трилера. Апелюючи це тим, що його прозові твори, а особливо трилери викликають значний інтерес серед студентської аудиторії, оскільки прямо знаходяться у сфері інтересів молоді. Ці твори відображають сучасний стан розвитку науки та техніки, а також ставлять на порядок денний важливі проблеми, що турбують багатьох у сучасному світі [24].

К. Лотиш пропонує аналізувати прозову творчість Кідрука крізь призму масової літератури. Дослідниця з'ясовує, що спільні риси творів Макса Кідрука, зокрема тревелогів «Мексиканські хроніки. Історія однієї мрії», «Любов і піраньї», технотрилерів «Бот», «Бот: Гуаякільський парадокс» і містичних романів «Не озирайся і мовчи», «Доки світло не згасне назавжди», можуть бути охарактеризовані наступним чином: повторюваність сюжету; типізація персонажів, подій і мотивів; документалізація та візуалізація дійсності; інтертекстуальні зв'язки з іншими творами літератури та мистецтва [27].

Щодо індивідуальних особливостей авторського стилю, дослідниця розглядає наступні риси: зображення подій, розгортаних у різних країнах світу; відповідність справжнім реаліям; обрання молодих героїв, які є типовими представниками сучасного суспільства і відрізняються сильним характером; наукове обґрунтування багатьох теорій, запропонованих автором; лінійна структура творів, хоча у містичних романах можлива ризоматичність оповіді завдяки гіпертекстуальним зв'язкам; використання розмовної лексики, такої як сленг, інвективи, жаргон, іншомовні слова; іронія. До цього переліку можна також додати використання саспенсу, динамічний темп оповіді та технологічність текстів, що включає застосунки, посилання та фотографії [27].

С. Супруненко у своєму дослідженні аналізує використання автором доповненої реальності у науково-фантастичному романі Макса Кідрука «Доки

світло не згасне назавжди». Дослідниця стверджує, що Кідрук впроваджує у свої твори особливий вид інтелектуальної взаємодії з читачем, завдяки якій останньому доводиться самотійно збирати великий мозаїчний образ із наявних, іноді досить вдало прихованих, літературних елементів. Спосіб використання розширеної реальності (AR) письменником підняв поняття «текст у тексті» на новий рівень, забезпечуючи актуалізацію формату книги в цілому. Використання цього формату у подальших творах може стати значущим, оскільки автори матимуть можливість втілювати свої ідеї не лише на папері, але й за допомогою образів чи звукових компонентів реальності [34].

В. Стромелюк займалася дослідженням літератури подорожей у творчості Макса Кідрука. На прикладі «Мексиканських хронік», авторка робить висновок що герой-мандрівник постмодерністського напрямку, по суті, виступає як номад, навіть коли він формально є туристом. Зазвичай туристичний досвід включає зміну щоденної рутини на користь нових емоцій, отриманих під час подорожі до місць, непов'язаних із звичним світом особистого досвіду. Сучасний турист-номад не обов'язково шукає екзотичні локації; він прагне лише нових вражень, які можна буде поділитися з друзями через розповіді та відео матеріали. Справжнє життя номада перебуває у стані постійної подорожі, коли повсякденність тимчасово втрачає свою значущість, а регулярний рух та отримання нових вражень стають не просто елементами подорожі, але й стилем життя [31].

І. Возна у своїй роботі розглядає використання Кідруком саспенсу у романі «Бот». Ефект саспенсу у цьому творі надає додатковий рівень напруження через використання прийому, що відомого як «інтригуюча пауза». Цей прийом передбачає, що в момент кульмінації розповіді, пов'язаної з розвитком певної сюжетної лінії, автор робить паузу та переходить до іншої сюжетної дії. Тільки пізніше повертається до подальшого розгортання попередньої сюжетної лінії. Цей прийом сприяє збільшенню інтриги та утриманню читача в несподіванці,

роблячи текст більш захоплюючим та непередбачуваним. За Возною, створення ефекту саспенсу базується також на використанні психологізованих пейзажів, що викликають страх, за допомогою описів, які акцентують темряву періоду доби. Крім того, використання експресивної лексики додає насиченості та урізноманітнює емоційно-психологічний спектр романного тексту, сприяючи створенню напруження та зацікавлення читача [6].

Ю. Задніпряна акцентує особливу увагу на тому, манеру письма Макса Кідрука Дуже часто порівнюють з манерою Стівена Кінга. Вона робить спробу порівняння текстів Кідрука та Кінга, та доходить висновку, що концепт втечі (особливо дитячої) є характерним для обох авторів. Низка прикладів дозволяє відзначити ситуації, де діти виступають проти реальності, шукаючи більш безпечного та сприятливого світу, де вони можуть залишатися вірними собі.

Розглядаючи прозовий доробок Макса Кідрука крізь призму реакції критиків, не варто також забувати й про відгуки звичайних читачів. Потрібно зазначити, що як і кожен письменник, Макс Кідрук має свою читацьку аудиторію. Проте, є і ті читачі, які не сприймають його творчість як письменника, оскільки їм не подобаються або жанри, в яких він працює, або теми, які він порушує тощо.

Проаналізувавши дані з декількох сайтів із відгуками до книг, можна зробити висновок, що кількість позитивних відгуків/рецензій перевищує негативні. Надзвичайно багато схвальних відгуків отримала остання книга М. Кідрука – «Нові темні віки. Колонія» [15]. Більшість з тих людей, які прочитали текст повністю стверджують, що незважаючи на велику кількість сторінок, персонажів, використання складної наукової термінології, їм дуже сподобалася книга і вони чекають продовження. Літературна смакова різноманітність часто призводить до того, що твори певного автора можуть не відповідати вподобанням деяких читачів. У випадку Макса Кідрука, попри його широку популярність, існують фактори, через які деякі читачі можуть не схвалювати його твори.

Однією з причин може бути жанрова специфіка. Макс Кідрук часто експериментує з різними жанрами, включаючи пригодницькі романи, трилери та наукову фантастику. Для тих, хто віддає перевагу більш традиційній літературі або менш динамічним жанрам, стиль Кідрука може здаватися надто екстравагантним або непередбачуваним [18].

Ще однією можливою причиною незадоволення деяких читачів є складність та багат шаровість сюжетів. Кідрук часто використовує складні наративні структури, що може бути викликом для тих, хто віддає перевагу більш прямолінійним і простим історіям [22].

Також, мова і стиль Кідрука можуть сприйматися як надмірно складні або перевантажені деталями, що може відлякувати читачів, які шукають легше читання. Авторська тенденція до деталізації і довгого розгортання контексту може здатися деяким читачам втомливою [5].

Крім того, тематичний вибір у творах Кідрука іноді зосереджується на складних і контроверсійних питаннях, що може не відповідати особистим переконанням або вподобанням деяких читачів. Етичні дилеми, соціальна критика та політичні коментарі, які часто зустрічаються в його творах, можуть бути причиною дискомфорту або незгоди.

Майже всі тревелоги Кідрука отримують позитивні відгуки, читачам подобається легкість, простота, гумор та інтерактивність, якими багаті тревелоги письменника [31]. А от ставлення до деяких романів – неоднозначне. Зокрема, читацька думка щодо тексту «Не озирайся і мовчи» [14] розділилася: читачі або були в повному захваті від роману, або були ним абсолютно розчаровані. Більшість негативних відгуків стосувалася надмірної деталізації: починаючи від надмірного опису звичайного велосипеда, і закінчуючи детальним описом конаючого борсука.

Реакція звичайної читацької аудиторії на прозу Макса Кідрука відзначається зацікавленістю та емоційною відгукливістю. Його романи,

наповнені динамічними сюжетами та реалістично відтвореними персонажами, часто викликають у читачів сильні емоційні реакції.

Одним з ключових аспектів, який приваблює читачів у творчості Кідрука, є його вміння поєднувати захоплюючі пригоди з серйозними темами, такими як пошук сенсу життя, моральні вибори. Його книги часто надають читачам не тільки розвагу, але й змушують задуматися над важливими питаннями [30].

Також важливим є той факт, що Кідрук, будучи мандрівником, вносить у свої твори елементи з різних культур, що робить його книги особливо привабливими для тих, хто цікавиться іншими країнами, релігіями та культурами [39]. Його здатність детально та колоритно описувати місця й події робить читання його творів захоплюючим досвідом.

Критичний погляд Кідрука на сучасні соціальні проблеми та його зосередженість на моральних та етичних дилемах також знаходять відгук у читацької аудиторії. Його твори часто обговорюються в контексті сучасних глобальних викликів, що додає його літературній діяльності особливої ваги та значимості.

Враховуючи ці фактори, можна стверджувати, що творчість Макса Кідрука знайшла свою віддану аудиторію серед читачів, які цінують глибоку прозу, здатну одночасно розважати, вчити та спонукати до рефлексії [33].

Отже, можна зробити висновок, що Науковій спільноті, критикам та звичайним читачам надзвичайно цікава творчість Макса Кідрука, яка визначається своєрідним підходом до створення літературних творів. Критики часто відзначають його здатність вплітати наукові та філософські аспекти у сюжетні лінії, роблячи свої твори багатогранними та інтелектуально насиченими. Кідрук вдало поєднує різноманітні жанри, відтінки наукової фантастики, створюючи цікаві та оригінальні твори, які привертають увагу своєю глибиною та реалістичністю.

Крім того, дослідники зауважують здатність Кідрука реалістично відобразити складні питання і перетворити їх у захопливий наратив є суттєвою рисою, що отримує позитивне визнання від критиків.

Загалом, творчість Макса Кідрука вирізняється своєю унікальністю, критики висловлюють інтерес до подальших напрямків розвитку його літературного доробку.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

Макс Кідрук, визначний сучасний український письменник, інженер за освітою та мандрівник за покликанням, є яскравим представником нової хвилі української літератури. Його життєвий та творчий шлях характеризується різноманітністю та багатогранністю, що відображається у його літературній діяльності.

Макс Кідрук завершив освіту як інженер-електронік, але його справжнім покликанням стала література та подорожі. Його ранні твори відзначаються гострим сюжетом, гумором та детективними елементами, однак з часом Кідрук почав включати до своїх творів більше соціально-філософських мотивів, рефлексуючи на актуальні питання сучасності.

Кідрук не лише пише книги, але й активно подорожує, що знайшло відображення у його літературній праці. Його подорожі слугують джерелом натхнення, елементами яких є культурні, історичні та соціальні аспекти різних країн. Ця унікальна здатність вбирати та відтворювати різноманіття світу надає його творам реалізму.

Значний вплив на літературний стиль Кідрука мала також інженерна освіта, яка дозволила йому впровадити в свої твори технічні та наукові елементи, роблячи їх більш вагомими та реалістичними. Його здатність поєднувати наукові знання з художньою майстерністю створює унікальний стиль, що відрізняє його від інших сучасних письменників.

У своїх роботах Кідрук часто порушує важливі соціальні та моральні питання, такі як особиста відповідальність, вплив минулого на сучасність, та взаємодію між різними культурами. Його твори відрізняються глибоким зануренням у внутрішній світ персонажів, розкриваючи складність людської натури.

Реакція літературної критики на твори Макса Кідрука характеризується широким спектром оцінок та думок, що відображає різноманітність його літературного стилю та тем, які він порушує в своїх роботах. Кідрук, який здобув популярність завдяки своїм пригодницьким романам, також визнаний за його здатність глибоко аналізувати сучасні соціальні та моральні проблеми.

Крім того, критики відзначають майстерне використання Кідруком реалістичних персонажів та детально відтворених локацій, що допомагає читачам зануритися в атмосферу його романів. Його здатність точно передати культурні та історичні контексти, в яких розгортаються події, також заслуговує на увагу. Літературна критика, звертаючи увагу на прозу Макса Кідрука, виявляє інтерес до різноманітних аспектів його творчості, включаючи тематичну різноманітність, стилістичні особливості та глибину символізму. Дослідники зосереджуються на декількох ключових елементах, інтерпретуючи тексти Кідрука.

Перш за все, критики часто акцентують на багатшаровості його прози. Кідрук майстерно переплітає елементи пригод, історії, та філософії, створюючи складні та багатогранні твори. Дослідники відзначають, як автор використовує пригодницький сюжет як засіб для розгляду більш глибоких тем, таких як особиста ідентичність, історична пам'ять, і вплив технологій на суспільство.

Також критики відзначають здатність Кідрука створювати переконливі та комплексні персонажі. Дослідники аналізують, як розвиток персонажів сприяє загальній динаміці сюжету та як він відображає більш широкі теми та проблематику роману.

Однак, деякі критики висловлюють зауваження щодо структури його творів, вказуючи на певну передбачуваність сюжетів або надмірне використання пригодницьких кліше. Також обговорюється баланс між розважальною цінністю його творів та їхньою інтелектуальною та філософською насиченістю.

Загалом, літературна критика визнає Макса Кідрука як видатного сучасного письменника, який здатен привертати увагу до серйозних тем через

захоплюючу та доступну форму. Його твори розглядаються як важливий внесок у сучасну літературу, що поєднує глибокий зміст із захоплюючою формою.

Підсумовуючи, Макс Кідрук є видатним представником сучасної української літератури, чий життєвий та творчий шлях відзначається глибоким зануренням у різні культури та суспільства, а також прагненням до розуміння складних моральних та філософських питань сучасного світу. Його твори є важливим внеском у розвиток української літератури, надаючи читачам не лише розвагу, але й глибокий моральний та інтелектуальний досвід.

РОЗДІЛ 2

ТЕМАТИКА ТА ПРОБЛЕМАТИКА РОМАНІВ МАКСА КІДРУКА

2.1. Проблема батьків та дітей (на матеріалі романів «Не озирайся і мовчи», «Де немає Бога»)

Сім'я вважається одним з найголовніших факторів, що має великий вплив на формування особистості дитини. Саме в сім'ї дитина легко та природно вчиться адаптуватися до життя; в сім'ї закладаються основи розуміння світу: вже з перших років дитина освоює моральні цінності, вивчає соціальні норми, асимілює культурні традиції.

Активна роль батьків у психосоціальному розвитку дітей є ключовою для формування стабільних та здорових особистостей. Розуміння особливостей виховання в умовах сучасного світу та пошук компромісів у вирішенні конфліктних ситуацій стає необхідністю для збереження гармонії в родині.

Незважаючи на велику цінність стосунків у середині сім'ї, між дорослими та дітьми можуть виникати непорозуміння та конфлікти. І це абсолютно нормально, оскільки члени родини відрізняються за віком, темпераментом та ін.

Проблема взаємовідносин між батьками та дітьми продовжує залишатися важливою та актуальною в сучасному світі. Вона є чималоцінною як для письменників, так і для читачів [33].

Письменники української та зарубіжної літератури в усі часи висвітлювали цю проблему, оскільки вона ніколи не втрачала своєї важливості для читацької аудиторії. Читачі вишукували у таких творах відповіді на питання, варіанти вирішення конфліктів між батьками та дітьми...

Одними із найяскравіших прикладів зображення конфліктів між батьками та дітьми (в українській літературі) є роман Ольги Кобилянської «Земля» та повість Івана Нечуя-Левицького «Кайдашева сім'я». У цих текстах відбувається

зіткнення різних поколінь та інтересів. Тому читачам цікаво опрацьовувати ці твори, адже деякі питання, які обговорюються в них, є надзвичайно важливими.

У сучасній українській літературі активно розглядати проблему батьків та дітей почав Макс Кідрук. У багатьох своїх інтерв'ю, він розповідає, що щиро радіє, коли читачі його творів розуміють справжню тему/проблему твору, яка виявляється набагато глибшою, ніж здається на перший погляд [27].

У нашому дослідженні ми сконцентруємо увагу на аналізі проблеми батьків та дітей у романах Максима Кідрука «Де немає Бога» [10] та «Не озирайся і мовчи» [14].

«Де немає Бога» – це захоплива та таємнича історія, де різні життєві шляхи героїв тексту перетинаються на рейсі 341. Впродовж всієї книги, герої приймали важливі, були змушені вирішувати важливі питання свого існування, боролися за своє життя і не тільки. Переплітаючи сюжетні лінії героїв із різних країн та соціальних груп, роман змушує задуматися над важливими питаннями моралі та віри, Подорож стає справжнім випробуванням для кожного, у ній проявляються справжні характери персонажів, стають зрозумілими мотиви їх поведінки.

Цікавим є той факт, що навіть у присвяті до цього роману Кідрук зумів заховати конфлікт між членами своєї родини, який здається теплим та особистим. Книгу він присвячує своїм батькам: «батькові, Івану Миколайовичу, який вказав шлях до книжок, що навчили мене мріяти, та мамі, Ніні Сергіївні, яка зробила все інше» [10, с. 4]. Таким чином, присвята розкриває невеликий конфлікт-суперництво між батьком та матір'ю Максима Кідрука, додаючи роману додатковий шар напруги і таємничості.

Загалом, образи батька та матері в українській літературі переплітаються з етнічною символікою та історичним контекстом. Вони часто відображають важливі цінності українського народу, такі як сім'я, любов, терпіння та справедливість.

У творах українських письменників батько часто з'являється як символ сили та підтримки. Він є захисником, який дбає про свою родину та передає традиції. Водночас, батько може визначати культурні та моральні цінності, що впливають на формування світогляду героїв. Спочатку в українській літературі батько часто зображався як авторитарна фігура, що визначала правила і надавала рішення безперечно. Його авторитет був непохитним, а його слово – законом для родини. Проте з розвитком суспільства та зміною уявлень про рівність та взаємодію в сім'ї, образ батька в літературі став більш глибоким та багатограним [7].

У сучасній українській літературі образ батька стає більш гуманізованим, з виокремленням його внутрішніх суперечностей та прагнень. В літературі відбивається процес переосмислення ролі батька як співтворця родинного благополуччя, підтримки та емоційного зв'язку.

Материнський образ в українській літературі сповнений любові та тепла. Мати є душею родини, найніжнішою опікою для своїх дітей. Її жертвна любов і турбота створюють атмосферу домашнього затишку. У деяких творах материнство виступає як символ родинного об'єднання та згуртованості.

У романі «Де немає Бога» [10], автор не обмежується лише внутрішніми драмами сімей, але також доторкається до національних та соціальних проблем. Він висвітлює важливі питання, такі як розбещення дітей, незаконна трансплантація органів, расова нетерпимість і війна.

Особливо вражає те, як Кідрук вміло вплітає конфлікт батьків та дітей в цей мозаїчний килим сюжетів.

У книзі можемо побачити декілька прикладів виховання:

- жорстоке: батько Євгена Прамонова, який знущався над сином через те, що не хотів визнавати, що після того, як дружина його покинула, він став повністю залежати від Євгена: «Я знаю, як важко йому було,

попервах він навіть плакав із розпачу, але що довше це тривало, то дужче він сатанів. Він хотів зробити мені боляче, помститися за своє приниження, та лупцювати більше не міг. Він постійно бив мене після розставання з матір'ю, проте після трагедії на піку Перемоги припинив – більше не намагався» [10, с. 345].

- жертвне/віддане: батько Брендона Бартона віддає своє життя, заради того, щоб хоч таким чином вплинути на сина та його позицію: «Я вколов собі втричі більшу за смертельну дозу героїну, бо хотів, щоб ти побачив чим закінчується життя нарика. Але я також хотів, щоб ти зрозумів – я тебе люблю і дуже хочу, щоб ти став корнербеком в НФЛ. Припускаю, якийсь час ти почуватимешся зрадженим, але якщо любиш мене, ти підеш іншим шляхом... і пам'ятатимеш мене... і пам'ять про мене буде тим, що примусить тебе ставати кращим» [10, с. 441]; мати Артема, яка пожертвувала і своїм майбутнім, і кар'єрою, і навіть чистим сумлінням лише для того, що її син був на свободі.

Можна також сказати, що «батьками» для маленької Лейли, на час перебування в засніжених горах, були всі ті пасажери рейсу 341, які турбувалися про неї. Можна припустити, що саме таким чином герої компенсували свої проблеми, пов'язані з батьками. Не дарма вкінці тексту ми можемо дізнатися, що «Після швидкого огляду виявили, що Лейла постраждала найменше. На ній було найбільше ганчірок та одягу (це вберегло від обмороження), крім того, протягом двох днів дівчинка отримувала більш-менш достатню кількість води» [10, с. 463].

У романі ж «Не озирайся і мовчи» [14] основна сюжетна лінія обертається навколо чотирнадцятирічного Марка, який стає об'єктом постійного цькування та знущань у своїй школі. Знайомство з дівчиною Сонею переносить його у місце, яке здавалося б, зупинилося в часі, де він може тимчасово сховатися від своїх

проблем. Проте ця, здавалося б, ідилічна картина іншого світу, виявляється осередком набагато страшніших подій, ніж він міг очікувати.

Цей твір ставить перед собою завдання дослідити важливі аспекти відносин між батьками та дітьми, проблеми дитячої жорстокості та бажання підлітків уникнути реальності. Автор переконує, що стилістика роману логічно продовжує традицію його попередніх творів, таких як «Жорстоке небо» та «Зазирни у мої сни» [17].

Головний персонаж твору – це звичайний підліток, за допомогою якого, автор намагається підтримати зв'язок з читачем шляхом відображення подій, зрозумілих та актуальних для цільової аудиторії. Проте, його привабливість для читача не визначається лише віком Марка. У цьому творі виникають та розглядаються реальні проблеми, які додають йому глибину та актуальність.

За Максом Кідруком, цей твір є містичним романом із вкрапленнями жахів та техно.

Містичний роман – це літературний жанр, що використовує містичні та надприродні елементи для створення атмосфери загадковості та таємниці; це своєрідне запрошення читача відкрити двері у неймовірний світ, де реальність поєднується із фантастичним, залишаючи книголюба в стані захоплення та дива [26].

У таких творах зазвичай взаємодіють нематеріальний світ із реальністю, створюючи унікальне таємниче середовище, яке відкриває читачам двері у світ невловимого та непоясненого.

Також характерною особливістю містичного роману є наявність загадкових явищ, які не можуть бути раціонально пояснені. Це може бути втручання надприродних сил, екстрасенсорні здібності героїв, або навіть взаємодія з «іншим» світом. За допомогою всіх цих елементів, автор прагне створити атмосферу таємничості та викликати у читача відчуття непевності та

зацікавлення. Цей жанр дозволяє читачам відчувати належну дозу несподіванок та відкрити для себе світ світ загадок, який залишається непізнаним [34].

Отже, містичний роман – це подорож у невідоме, де реальність переплітається з фантастичним, а читачеві випадає непередбачуваний шанс відкрити таємниці, які ховає літературний світ.

«Не озирайся і мовчи» [14] відзначається тим, що відповідає ключовим критеріям містичного роману. Цей твір забороняє насолоджуватися спокоєм, пригнічує в повсякденному оточенні, а присутність загадкових явищ та не пояснених ситуацій створює враження переплетення світів. Містичні аспекти тексту виявляються через дивних, химерних персонажів, надприродні події та атмосферу загадковості, що пронизує весь хід подій. Роман відкриває читачеві двері у світ невідомого та незбагненого, надаючи йому можливість досліджувати та переживати неймовірні події та емоції (не завжди позитивного характеру).

Важливою та актуальною у цьому романі залишається проблема взаємовідносин між батьками та дітьми. Можемо прочитувати «Не озирайся і мовчи» крізь призму стосунків у двох сім'ях роману: родині Грозан та родині Марчук.

Марк Грозан єдиний син у заможній родині. Батько Марка – успішний директор меблевих магазинів, керує бізнесом, мати – вчитель. Незважаючи на матеріальний достаток, батьки не знаходять часу для виховання власного сина, перекладаючи цю відповідальність на дідуся Арсена.

Віктор Грозан, батько Марка, не вважав, що він є людиною, яка не любить свого сина. Те, що він не проявляв свою любов зовнішньо, не означало, що він не любить хлопчика, просто він був таким. Коли Марк ще був маленьким, батько хлопчика ще хоч і не сильно, але проявляв свої почуття, незважаючи на те, що дуже їх соромився. Проте чим старшим хлопчик ставав, тим більше Віктор від нього віддалявся: умисне затримувався на роботі, рано йшов з дому: «Віктор

Грозан ніколи не знаходив часу на сина, і що гірше – ніколи надто не переймався тим, що не може його знайти» [14, с. 47]. А коли з'являвся дідусь Марка, Арсен, то чоловік і зовсім відчужувався від спілкування з сином та від його виховання. Це невміння Віктора Грозана проявляти свої почуття до сина, можна пояснити тим, що сам чоловік не отримував у дитинстві ніяких щирих розмов зі своїм батьком. Оскільки Арсена постійно не було вдома, у нього з сином не було можливості спілкуватися. Тому, у вихованні Марка, розмовах з ним, Арсен вбачав другий шанс: мати справжні, дружні, відверті, щирі відносини, хоча б з одним зі своїх рідних.

Крім конфліктів з батьками, у хлопця ще й були непорозуміння з іншими учнями в школі. Ситуація булінгу ніяк не вирішувалася, адже адміністрація закладу була на стороні кривдників Марка, бо його батьки мали вищий соціальний статус, аніж сім'я Грозанів.

Батьки Марка, Віктор та Яна, представляють класичний образ кар'єрного успіху, але в їхніх стосунках з дитиною проявляються вади та недоліки.

Відносини Віктора із сином Марком характеризуються відсутністю виявів батьківської любові, що викликає в хлопця внутрішні конфлікти та почуття відсутності батьківської уваги. Постійне віддаляння Віктора від виховання сина та його відчуття ніяковості перед виявами любові створюють напружену обстановку в родині.

У контексті відносин Яни з чоловіком та сином, видно, що її спроби налагодити спілкування між батьком та сином свідчать про відчуття невдоволення від відсутності батьківської уваги в сім'ї.

Цікавим та важливим для розуміння обстановки в цій родині, є також той факт, що, коли Марк потрапив у ліфтову пастку (в кінці роману, після зустрічі з «Софією Ярмуш»), він звав на допомогу матір та Арсена, але не батька: «Спершу негучно, потім дужче, потім щосили гримнув кулаком, а тоді прислухався. Тиша. Його ніхто не почув.

–Мам! Діду!» [14, с. 461]

І якщо в родині Грозанів конфлікти між батьками та дітьми виникали тільки на словах, то в сім'ї Марчуків Соня не раз отримувала фізичні покарання від свого батька. Іван Марчук, в стані алкогольного сп'яніння постійно зривав свою злість на доньці та дружині. Чоловік вчиняв фізичне насильство над ними, з величезним розумінням щодо «правильних» методів побиття: часто бив вологим рушником по тим частинам тіла, які не було видно під одягом. Якщо дівчинка намагалася захистити маму від побоїв, то Іван переключався на неї. В такі моменти, мати майже ніколи не втручалася та не рятувала дівчину, вона просто спостерігала та плакала. Зрозуміло, що існування в такій обстановці не сприяло розвитку здорової психіки у дівчинки, одного разу після жорстокого побиття матері, Софія, взявши до рук ножа, погрожувала Івану Марчуку, проте це ще більше розізлило п'яного чоловіка, і він побив ще й дочку. Тому, розуміючи, що колись вона все ж не витримає, дівчина, неодноразово, під час спілкування з Марком, говорила, що вб'є власного батька: «Соня глибоко вдихнула, витерла слину та шмарклі з підборіддя, а тоді крізь зуби процідила: – Я його вб'ю. От побачиш, я колись його приріжу» [14, с.325].

Тому не дивно, що перебування Соні та Марка в таких жахливих умовах привело до того, що вони втікали від жорстокої реальності у «паралельний світ», який був, як їм здалося, ідеальним. У цій паралельній реальності були всі умови для того, щоб залишитися наодинці зі своїми думками, побути в спокої, відпочити [35]. Здавалося б, що все в цьому іншому світі було чудовим, якби не один момент: головною умовою безпечного знаходження в «іншій» реальності було те, що нікому не дозволялося дивитися в обличчя охоронцю того місця. Марк та Софія намагалися якнайбільше дізнатися про це місце, та навіть проводили розслідування, яке призвело до неочікуваної розв'язки. Роман має відкритий фінал. Після того, як Марк подивився в обличчя створінню-сторожу, він залишився в паралельному світі, подальша його доля невідома.

Після зникнення Марка, його батько переоцінив своє ставлення до сина, та навіть помстився його кривдникам, проте, на той момент, це ціяк не вплинуло на повернення хлопця. Після тривалих пошуків Марка, його батьки все ж змирилися з його зникненням та вирішили завести ще одну дитину. Тільки Арсен не міг перестати вірити в те, що Марк знайдеться.

Отже, можна зробити висновок, що саме дідусь Марка був єдиною людиною, яка по-справжньому любила його. Тільки старий Арсен був прикладом для хлопця, тільки він показува йому справжні та адекватні стосунки між членами однієї сім'ї.

2.2. Тема смерті в романах «Не озирайся і мовчи», «Зазирни у мої сни»

Смерть, як один з універсальних та заглиблених у таємницю життя явищ, має значущий вплив на літературні твори та викликає вивчення з літературно-філософської точки зору. У цьому контексті важливо аналізувати, як письменники розглядають смерть, висвітлюючи її через призму глибоких філософських та культурних поглядів.

Смерть у літературі часто функціонує як символ, що надає творам глибокий сенс та дозволяє письменникам висловлювати складні емоції, сприйняття справедливості та багатшарові переживання персонажів. Вона слугує не лише рушійною силою для розвитку сюжету, але й витягує на поверхню філософські роздуми про сенс життя, загадку післясмертя та природу людської існування [20].

Використовуючи у своїх творах тему смерті, автори часто розширюють межі жанрів. Тобто смерть починає виступати каталізатором для створення драматичних сюжетів, фантастичних чи містичних елементів.

Автори використовують різні стилістичні та жанрові підходи для подання теми смерті. Від відображення трагедії та втрати до роздумів про вічність існування, літературні твори стають платформою для висвітлення різних аспектів смерті та її впливу на людську свідомість; письменники розглядають питання про

природу життя, його цінність та значення через призму неможливості ухилитися від смерті, що допомагає розкрити глибину людської екзистенції.

Тема смерті неодноразово знаходить своє відображення в класичних і сучасних творах, що свідчить про її важливість для письменників та читачів. Проаналізувавши способи втілення цієї теми в літературі, можемо збагатити наше розуміння життя, смерті та їхнього взаємозв'язку, а також розкрити невичерпні можливості висловлення глибоких людських переживань через слово [40].

Смерть часто використовується як символ різних аспектів людського існування. В літературі вона може стати метою або позначати перехід до іншого стану буття. За допомогою своїх текстів, письменники можуть висловлювати свої особисті філософські погляди на природу цього явища та його місце в житті людини. Завдяки літературним творам, у яких піднімається тема смерті, автори допомагають читачам сприймати та розуміти її не лише як невід'ємний аспект життя, але й як глибокий об'єкт дослідження, вражаючи своєю філософією та багатогранністю вираження.

У романі Макса Кідрука «Не озирайся і мовчи» [14] тема смерті активно розвивається. І головні і другорядні персонажі часто з нею стикаються та по-різному реагують. Роман буквально просякнутий темою смерті. Вже на перших сторінках ми зустрічаємося з такою цитатою: «Нічних кошмарів він не боявся: два роки тому, коли хлопцю виповнилося дванадцять і він тільки почав набирати вагу, дідусь у звичній ненав'язливо-виваженій манері пояснив, що таке смерть» [14, с. 29]. Важливим є той факт, що розмова про смерть відбулася, коли герою було дванадцять років. У цьому віці діти зазвичай починають усвідомлювати світ та його складнощі, включаючи поняття смерті. Примітно, що саме дідусь пояснює хлопцю значення такого страшного, але важливого терміна. Дід добре знає, як подати підлітку нову інформацію, щоб не травмувати його.

Арсен підходить до цієї теми з особливою обачністю та турботою про емоційний стан хлопця.

Головний герой протягом всієї книги стикається зі смертю. Він бачить, як помирають учні з його школи: Юля Гришина та Тоха Шпакевич. Деякі учні звинувачують Марка у причастності до їх смерті, за хлопцем навіть закріпилося прізвисько «Малюк Мордор».

Та не тільки свідком людських смертей був хлопець. Повертаючись зі Львова, автомобіль сім'ї Грозанів збив борсука, і це справило неабияке враження на Марка. Опинившись вдома, хлопець сильно здивувався власній реакції. На смерть Гришиної він відреагував не так яскраво, як на смерть борсука: «І тепер хлопцю не давав спокою дивний факт: з якого боку не поглянь у стократ жахливіша загибель однокласниці майже не викликала емоцій. Він перелякався, коли побачив Юлю Гришину, проте жалю чи відрази не відчув» [14, с.120].

Марк свідомо сприймає смерть як невід'ємну частину життя, але йому здається дивною власна реакція на дві абсолютно різні смерті. Події з подорожі та сни-кошмари, які він отримав після них, ілюструють його внутрішню боротьбу з прийняттям смерті та незвичайністю власної поведінки.

Важливо відзначити, що відсутність емоцій при зустрічі з трагічною ситуацією (смертю Юлі) характеризує Марка як особистість, яка може бути холодною та зібраною в складні моменти життя.

Отже, демонструючи різні реакції хлопця на смерть, Кідрук дозволяє читачеві заглибитися в психологію персонажа та розглядати тему смерті не лише як фізичний факт, але й як внутрішній конфлікт, що впливає на його особистісний розвиток Марка.

Згодом хлопець починає знайомитися з ще страшніми проявами смерті. Займаючись розслідуванням таємничої загибелі Софії Яруш та її зв'язком з «паралельним світом», Марк з'ясовує, що мама дівчинки померла під час пологів. Проте, Марина Антонівна, яка тринадцять років тому була класним керівником

Софії, розповіла, що дівчинка постійно згадувала маму та вихвалялася перед однокласниками, що та до неї приходять. Завуч також повідомила, що на Софію великий вплив мала бабуся Соломія. Після смерті дівчинки, бабуся забрала її тіло, і до тепер невідомо, де воно знаходиться.

Згодом Марк отримав можливість поспілкуватися з батьком Софії, та з'ясував всі жахливі подробиці, пов'язані з тещею чоловіка та живими мерцями. Соломія Соль зберегла секретну часо-просторову «бульбашку» для себе, щоб обдурити смерть. Охораняє цю бульбашку зомбі – живий мрець. Саме за допомогою цих фактів, автор впроваджує містичний аспект в розумінні смерті, розкриваючи, що існують неочікувані та загадкові аспекти післяжиттєвого існування.

До смерті, також доторкується й Соня, саме з нею про таємничий ліфт до паралельного світу говорила Соломія; разом з Марком вона втікала від загиблої однокласниці Юлі тощо.

У тексті концепт смерті майже завжди поєднується з концептом страху: «Ярмуш збілів. Його рот роззявився та застиг, упродовж кількох секунд він нагадував мертвяка, якому забули підв'язати щелепу й опустити повіки»; «Марк не зводив вирячених очей із Гришиної та, попри паралізуючий страх, подумав, що в її кліпанні було щось неосмислене, заледве не тваринне» [14, с.327].

Важливо відзначити, що концепція страху перед смертю становить не лише індивідуальний аспект, але й глибоко вкорінена у соціокультурному контексті. Вона відображає загальну тривожність через невідоме, що стосується всіх людей без винятку.

Підкреслюючи це в контексті твору, можна визначити, що автор вдається до універсального мотиву, який об'єднує читача з персонажами та їхніми внутрішніми переживаннями. Існуючи як своєрідний культурний код, страх перед смертю функціонує як важливий каталізатор розуміння та взаємодії у світі твору.

На відміну від «Неозирайся і мовчи» [14], у романі «Зазирни у мої сни» [12] Макса Кідрука, тема смерті є центральною, але не головною. Саме завдяки клінічній смерті одного з героїв і розгортається сюжет. Текст відкриває перед читачем непередбачені глибини таємничого світу сновидінь. Головний герой, маленький Тео, переживає операцію, під час якої його серце на кілька секунд зупиняється. Лікарі, здавалося б, врятували хлопчика, але після операції відбуваються неймовірні події. Сон Тео стає полотном, на якому розгортається примарний світ, наповнений загадковими, часто злими силами.

Розпочавши відчайдушну боротьбу за порятунок сина, батько Мирон поринає в таємничу реальність сновидінь, де кожен крок сповнений ризиком та загадкою. Історія розвивається в напруженому темпі, і читач разом з героями шукає відповіді на заплутані питання.

Роман вражає своєю оригінальністю, вбудовуючи концепцію сновидінь, смерті та надприродних явищ у сюжет.

Клінічна смерть – це певний етап, який виникає при зупинці серцево-судинної системи та дихання, що призводить до тимчасової зупинки життєвих функцій. Цей стан може виникнути внаслідок різних обставин, таких як серцевий напад, травма або під час медичних втручань, наприклад, під час проведення операції.

Під час клінічної смерті втрачаються усі прояви життєдіяльності, такі як свідомість, пульс, дихання та робота серця. Людина, яка переживає клінічну смерть, зазвичай не виявляє ознак життя та перебуває в стані, який можна розглядати як моментальну зупинку організму [17].

У сфері художньої літератури тема клінічної смерті привертає увагу своєю загадковістю та можливістю розглядати глибинні аспекти людського існування. Автори використовують цей елемент для того, щоб розвивати тему життя та смерті у своїх творах, а також висвітлювати духовні та філософські питання. Такі

тексти стають окремою можливістю для читачів роздумувати над таємницею життя та смерті, а також над природою людської душі.

Концепція клінічної смерті, яка виявляється як відділення душі від тіла, має важливе символічне значення як у літературі, так і в релігійних традиціях. Ця тема відкриває широкий спектр інтерпретацій та символічних пояснень.

У різних релігіях роль клінічної смерті може тлумачитися по-різному, як перехід душі в інший світ, відродження в новому тілі або зустріч з вищою силою. Наприклад, в християнстві цей момент інтерпретується, як зустріч з Христом або іншими святими.

Акт відділення від фізичного тіла може нести в собі символіку очищення, переосмислення життя або відродження на новому рівні існування. З точки зору філософії – це може розглядатися як перехід на інший етап буття.

Тому клінічна смерть стає своєрідним метафоричним порталом, який дозволяє висловлювати ідеї перетворення, духовного росту та вічності в різних аспектах культури, літератури, релігії та мистецтва [17].

Батьки Тео помічають, що після операції хлопчик дуже сильно змінився. Дитині почали снитися кошмари, під час яких, його заледве можна було розбудити. Хлопчик часто впадав в істерики, або ж навпаки, завмирав та дивився в стіну, в такі моменти він був зовсім не схожим на себе. Мирон, батько Теодора, вперше зрозумів, що з дитиною щось не так тоді, коли хлопчик почав переказувати інформацію, яку аж ніяк не міг запам'ятати, тому що був занадто малим для цього. Саме після цієї ситуації Мирон усвідомив, що та клінічна смерть змінила його дитину.

У тексті присутні моменти, коли батьки по-справжньому лякалися своєї дитини: «Хлопчак здригнувся, озирнувся та – присягаюся – вищирився на мене. Незважаючи на темряву, я бачив, як недобрый сталевий вогник зблискує в його очах, а крізь стоншені, злісно викривлені губи проглядають вершечки зубів» [12, с.187].

Після всіх жахів, які пережила сім'я Мирона, герої роману нарешті з'ясовують, що ж сталося з Теодором та чому він так сильно змінився. Саме цю зміну хлопчика пронизує тема смерті: «24 листопада 2012-го серце Теодора зупинилося строго водночас із серцем Матео Кампо і що, крім них, тієї секунди у світі більше ніхто не помер. Напевно, це якось пов'язало їх, і вони разом рушили туди, куди ми всі йдемо після смерті, а потім Тео повернувся, що дало змогу повернутися Даймонду» [12, с.445]. Це викликає думку, що смерть може бути не тільки повноцінним кінцем, але й перехідним станом, де існують певні зв'язки між життям та післясмертним існуванням.

Батькам стає зрозуміло, що саме через цього чоловіка їх дитина весь час страждала. Вони приймають рішення врятувати Хлопчика від монстра, який не дає йому спокійно жити, ввівши Теодора в стан контрольованої клінічної смерті.

Тема смерті також торкається й інших героїв роману. Зокрема Єва, мати Теодора, дуже сильно боїться всього, що пов'язане з електрикою, через яку помер її дядько. Під час з'ясування причин дивної поведінки Тео, у Мирона помирає батько.

Отже, тема смерті яскраво проявляється і в романі Макса Кідрука «Заирни у мої сни» [12]. Автор вдало використовує її для дослідження не лише фізичного аспекту смерті, а й її впливу на психологічний та емоційний стан персонажів.

2.3. Проблематика роману «Нові Темні Віки. Колонія»

Роман «Колонія. Нові темні віки» від Макса Кідрука, випущений його ж з дружиною видавництвом «Бородатий Тамарин» у грудні 2022 року, належить до жанру науково-фантастичної літератури. Твір є першою частиною фантастичного циклу «Нові темні віки», який розглядає події у світі у ХХІІ столітті. Очікується, що друга частина з назвою «Колапс» з'явиться приблизно у 2026 році, зараз автор заявляє, що вже почав працювати над створенням цієї книги [15].

Розгортання подій у романі відбувається на Землі та Марсі, представляючи читачам життя в 2141 році. Автор не уникає включення в історію важливих елементів, таких як пандемія та російсько-українська війна, які впливають на образи та характери цього майбутнього світу.

Роман розглядає проблеми глобального потепління, змін в екосистемі, міжнародної напруги, заборонених ліків та війни, намагаючись досягнути їх вплив на життя героїв. Через призму наукової фантастики, читач має змогу побачити відображення сучасних проблем у футуристичному ключі.

Незвичайність твору підкреслюється наявністю наукових пояснень, які в художній літературі українських авторів не так часто зустрічаються. Помітні також список персонажів із розшифруванням їхніх ролей та скорочень, використаних у тексті, що є надзвичайно доречним, оскільки в книзі дуже багато персонажів, і визначити, хто є головним – надзвичайно важко, оскільки розповідь часто переходить від одного героя до іншого [23].

Вражає також обширний перелік наукової та науково-популярної літератури, який нараховує 70 назв. Цю літературу опрацьовував сам Кідрук, коли готувався до написання книги.

Окремо слід відзначити наявність кольорової вкладки у книзі, де представлені «супутникові знімки» та марсіанської колонії, де розгортаються події. Це додає читачеві можливість буквально перенестися поруч із героями роману.

Пропонуємо умовно поділити книгу на три частини для того, щоб легше було розглядати проблеми кожної з них: Земля, Україна та колонізований Марс.

Незважаючи на те, що дія в романі відбувається у двадцять другому столітті, проблеми, які в ньому піднімаються, як були, так і залишаються актуальними – це проблеми екологічні, політичні та ті, які пов'язані з технічним прогресом.

Екологічна проблема в романі Макса Кідрука займає одне з центральних місць у сюжеті, ставши виразним відгуком про глобальні виклики сучасності. Автор не тільки висвітлює негативні наслідки антропогенного впливу на природу, але акцентує увагу на необхідності гармонійного співіснування людини та навколишнього середовища.

У творі Кідрук майстерно демонструє, як екологічні зміни впливають на життя людей, їхнє здоров'я, соціальні та економічні умови. Забруднення довкілля, зміна клімату, вимірювання видів – усе це стає не просто фоном для подій, але й великим компонентом, що формує характери героїв та мотивує їхні дії.

Автор також порушує питання етичної відповідальності перед природою, підкреслюючи, що збереження екологічної рівноваги є ключовим для майбутнього населення. Через образи землян, та людей, мешкають на Марсі Кідрук наголошує на необхідності переосмислення взаєморозуміння людини з природою, закликаючи до екологічної свідомості та відповідного ставлення до ресурсів планети.

Проблема російсько-української війни також є однією з найголовніших у романі. Можемо знайти в тексті своєрідне пророцтво від Кідрука: «Перша російсько-українська війна, що почалася 2014-го, тривала до смерті Путіна. Та ще задовго до її закінчення на території, яку контролювали російські війська, бойовики створювали картелі, що переправляли наркотики з Центральної Азії до Туреччини й Угорщини. Після війни Росію добрі десять років лихоманило. Фінансова криза, від якої країна потерпіла під час перебування при владі Путіна, загострилася. На Далекому Сході, на Північному Кавказі один за одним спалахували антиурядові бунти. 2033-го від Федерації відділилися Чечня й Інгушетія. Кінець тридцятих був періодом відносної стабільності, і західні аналітики заговорили про те, що вперше від часу розпаду СРСР Росія стала на

шлях демократії. Ось тільки, як це вже бувало не раз, демократизація виявилася тимчасовою» [15, с.221].

Також вустами різних героїв розповідається про суть росіян: «Ти краще не зв'язуйся з росіянами. За останні пів тисячі років не було жодної угоди, яку б вони не розірвали, щойно це ставало для них вигідно» [15, с.354]; «Якщо росіяни кажуть, що почалася пилова буря, і то говорять про це напрочуд упевнено, ви однаково визирніть у вікно» [15, с.482]. Росія, залишаючись вірною своєму стилю, виявляється втіленням ряду жахливих дій не лише на Землі, але й за її межами.

Цей твір сприяє глибшому розумінню російсько-українського конфлікту. Він не лише відображає актуальні проблеми сучасності, але й спонукає до роздумів про значення миру, взаєморозуміння та поваги між народами.

Автор не тільки створює власний світ, але й вплітає його в реалії сучасності через призму воєнних конфліктів.

Війна в романі виступає як катастрофічний феномен, що визначає події та долі персонажів. Конфлікт створює невизначеність, загрозу та відчуття небезпеки, що глибоко впливає на психологію героїв. Їхні внутрішні конфлікти та пошуки сенсу набувають нових відтінків через призму військових подій.

Макс Кідрук не обходить стороною і соціальний аспект війни, висвітлюючи вплив конфлікту на суспільство, стосунки між людьми та морально-етичні питання. Роман пропонує читачеві глибокий роздум щодо вартості та сенсу війни, підкреслюючи безглуздість та трагічні наслідки конфліктів.

Висвітлення проблеми війни в «Нових темних віках. Колонії» є актуальним в контексті сучасних глобальних подій і дозволяє читачеві глибше розуміти та роздумувати про важливі аспекти взаємодії людей та суспільства в умовах воєнного конфлікту.

Кідрук також акцентує увагу на морально-етичних аспектах війни, викликаючи у читача рефлексію щодо питань відповідальності, вибору та наслідків воєнних дій. Роман відкриває багатогранність конфлікту, висвітлюючи як його причини, так і складність пошуку шляхів до миру.

Роман «Колонія» [15] Максима Кідрука відкриває перед читачем певну перспективу на майбутнє, яка, проте, не може вважатися ідеальною. Виписаний образ майбутнього характеризується неясковою перспективою, не такою, якою б ми її прагнули бачити. У цьому світі ще існує зло, смерті, захворювання та залежності, проте у цьому темному майбутньому, можна знаходити деякі позитивні моменти, особливо на території України, де, навіть в умовах важкого клімату, можливе нормальне життя.

Автор порушує питання того, як безперервний розвиток технологій трансформує людське життя, викликаючи не тільки позитивні, але й значні негативні наслідки.

Кідрук звертає увагу на залежність людства від технологій, що призвело до втрати традиційних навичок, ослаблення міжособистісних зв'язків та зростання ізоляції людей. В романі технічний прогрес зображений не тільки як джерело, яке допомагає зробити життя простішим, але й як справжню загрозу.

Автор також розглядає наслідки неконтрольованого технічного прогресу, такі як екологічні проблеми, загрозу втрати приватності та посилення контролю над людьми. В цьому контексті роман ставить питання про баланс між технологічними інноваціями та збереженням основних людських цінностей.

Кідрук підкреслює необхідність осмисленого та відповідного ставлення до технічного розвитку, вказуючи на важливість усвідомлення потенційних ризиків і викликів, що стоять перед сучасним суспільством у світлі безперервного науково-технічного прогресу.

Аналізуючи роман, читач повинен зрозуміти, що автор натякає на тому, що безперервний розвиток технологій трансформує людське життя, викликаючи не тільки позитивні, але й значні негативні наслідки.

Роман швидко еволюціонує від наукових досліджень до глибокого розкриття майбутнього, витканого навколо різноманітних проблем буття.

Автор вдається до реалістичного підходу у висвітленні проблем та їх можливих розв'язань у світі майбутнього. Розгортаються сюжети екологічних катастроф, політичних конфліктів, трудових відносин між марсіанами та землянами, а також глобальних проблем, таких як потепління та міжнародні конфлікти (війни).

Узагальнюючи, можна сказати, що «Колонія» [15] вражає своєю глибиною сюжету, реалістичністю викладення наукових досліджень та здатністю автора привернути читача до розгляду складних питань сучасності в контексті майбутнього.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

Макс Кідрук, у своїх творах, зокрема в романах «Не озирайся і мовчи», «Де немає Бога», «Зазирни у мої сни» та «Колонія», піднімає надзвичайно важливі та актуальні проблеми. Саме ці романи вирізняються глибоким аналізом філософських питань і вдалою інтеграцією наукових аспектів у сюжет.

У романах «Де немає Бога», та «Не озирайся і мовчи», Максим Кідрук піднімає важливу та завжди актуальну проблему батьків та дітей. Сплетеність сюжетних ліній у кожному романі та психологічна глибина персонажів додають творам реалізму та вираженої глибини.

Тема взаємини батьків і дітей займає важливе місце в романах Макса Кідрука «Де немає Бога» та «Не озирайся і мовчи», розкриваючи глибокі психологічні та соціальні аспекти сімейних стосунків.

У романі «Де немає Бога» взаємини батьків і дітей представлені через призму конфлікту поколінь та розбіжності у світогляді; жорстокості батьків; маніпулятивним ставленням від дітей до батьків тощо. Тут Кідрук теж піднімає питання авторитету батьківської влади, де діти борються за власну ідентичність та свободу. Через складні сімейні відносини автор розкриває теми самопізнання, особистісного росту, а також становлення особистості (як дітей, так і батьків).

У романі «Не озирайся і мовчи» Кідрук зосереджується на темі втрати та відчуження в сімейних відносинах. Проблема виникає в неспроможності батьків і дітей усвідомлювати почуття та емоції одне одного, а також на небажанні або неможливості батьків спілкуватися з власними дітьми, що веде до глибоких внутрішніх конфліктів та травм.

Обидва романи відображають різні аспекти відносин батьків та дітей, відкриваючи складність цих взаємин і водночас їх важливість для розвитку дитини, як особистості. Кідрук підкреслює важливість розуміння,

співпереживання та відкритої комунікації в сімейному колі як ключ до розв'язання конфліктів і досягнення внутрішньої гармонії.

Тема смерті у романах «Не озирайся і мовчи» та «Зазирни у мої сни» Максима Кідрука виявляється важливою для вивчення всіх аспектів людського існування та його меж. Обидва твори відзначаються глибоким розглядом та рефлексією щодо феномену смерті. В обох романах тема смерті стає відправною точкою для розкриття глибоких філософських та психологічних аспектів людського існування, що виявляються невід'ємною частиною життєвих викликів та розвитку героїв. Автор вдало поєднує наукові концепції з емоційно насиченим висвітленням теми смерті, роблячи її ключовим моментом у своїх романах.

На фоні глобального потепління та його наслідків, розкриття реалій міжпланетних конфліктів, і соціокультурних змін, роман «Колонія» виступає як своєрідне дзеркало сучасності, в якому відбиваються найгостріші проблеми. Автор майстерно вбирає в сюжет образи майбутнього, де не тільки підсилюється існуючі проблеми, але і з'являються нові виклики, що стають складовими життя персонажів. У цьому творі автор детально розглядає дихотомію технічного прогресу, в якому технологічні досягнення, з одного боку, відкривають нові можливості для розвитку людства, а з іншого – несуть у собі деякі негативні наслідки..

Кідрук акцентує увагу на проблемі моральних та етичних дилем, які виявляються у зв'язку з технічними інноваціями. Він підкреслює, що хоча технологічні здобутки можуть нести у свій величезний потенціал для покращення життя людства, важливо зберегти критичний погляд та розуміння можливих наслідків їх неконтрольованого розвитку.

Роман піднімає питання про відповідальність перед майбутніми поколіннями та про потребу пошуку гармонії між технологічним розвитком та збереженням людської етики.

Отже, однією з ключових рис творчості Кідрука є вдале поєднання наукового підґрунтя із літературною витонченістю. Він створює не лише вірогідні наукові сценарії, а й привертає увагу читача до глибини людської психіки, роблячи свої твори актуальними та захоплюючими. Здатність автора до виваженого психологічного підходу, спрямованого на висвітлення глобальних викликів сучасності, робить його твори значущими в контексті сучасної української літератури.

ВИСНОВКИ

Отже, підбиваючи підсумки нашого дослідження на тему «Проза Макса Кідрука: особливості рецепції», можемо зробити загальні висновки.

У першу чергу в нашій розвідці була опрацьована наукова література, присвячена обраній темі. Теоретичною основою дослідження стали праці відомих дослідників та науковців, таких як А. Кіча, Н. Коломієць, М. Хмелюк, І. Пасько, Т. Бондаренко, Л. Костецька, Я. Поліщук, Н. Розінкевич, І. Возна, В. Стромелюк, С. Супруненко, В. Загороднюк, К. Лотиш, І. Борисюк, О. Лілік, С. Кіцелюк, Г. Овсяницька, О. Юрчук, І. Кропивко, Т. Ковальова, Л. Шутяк А. Феоксітова та ін.

У першому розділі нашої роботи ми зробили загальну характеристику творчості Макса Кідрука, розглянувши його у контексті сучасного літературного процесу. Вивчення творчості цього визначного письменника дозволило нам виявити ключові тенденції та особливості його літературного внеску у сучасну літературу.

По-перше, ми розглянули тематичні та жанрові особливості прозової творчості Макса Кідрука, визначивши їхні впливи на сучасний літературний процес.

По-друге, нам вдалося дослідити вплив технологій на творчий процес Макса Кідрука, зокрема використання ним розширеної реальності у деяких творах. Це відкриває нові перспективи для сприйняття та інтерпретації текстів у сучасному літературному процесі, а також вказує на важливий крок у розвитку літератури в епоху цифрового віку.

По-третє, проаналізувавши реакцію критиків на прозову творчість М. Кідрука, ми визначили, що літературно-критичний дискурс, який оточує тексти письменника, визначається широким спектром оцінок, рецензій та відгуків. Загалом, це вказує на те, що творчість Макса Кідрука займає важливе

місце в сучасній літературі, а він сам стає ключовим гравцем у формуванні нових тенденцій та підходів до створення художніх текстів.

У другому розділі ми охарактеризували спектр тем та проблем, які автор піднімає у своїх романах.

Тематика та проблематика романів Макса Кідрука представляють собою великий обсяг різноманітних та вражаючих аспектів, які відображають глибокий інтелектуальний підхід автора до літературного творення. Його роботи вибудовані на перетині різних жанрів та тем, вони надають читачеві можливість відчувати багатство та багатогранність сучасної літературної традиції.

По-перше, автор часто робить акцент на міфологічних та філософських аспектах у своїх романах. Теми смерті, часу, релігії та моралі розглядаються через призму наукових, міфологічних та філософських концепцій, що надає його творам вагомий інтелектуальний потенціал. Використовуючи ці концепції для пояснення аномалій у своєму художньому світі, автор створює унікальні та непередбачувані образи. Тому проза Макса Кідрука відзначається високим рівнем розуміння глибинних питань людського існування.

По-друге, проблематика романів Макса Кідрука охоплює широкий спектр актуальних питань, що відзначається не лише соціальною релевантністю, але й високим ступенем креативності та інтелектуальної глибини. Автор активно взаємодіє з читачем, ставлячи перед ним завдання для розгадування та інтерпретації складних сюжетних ліній та символів.

На першому рівні його творів простежується проблема взаємодії індивіда з суспільством, включаючи теми, такі як булінг, насильство в родині та вплив негативних рольових моделей. Ці аспекти відображають соціокультурну реальність та допомагають читачеві визначити власне ставлення до цих проблем.

На другому рівні у творах Макса Кідрука простежується проблема внутрішньої боротьби героїв із власними переживаннями, прагненням знайти власний шлях та сенс життя.

Від тем булінгу, насильства в родині та проблем підліткового віку до екзистенційних роздумів про природу реальності та паралельних світів, твори Кідрука стають важливими відображеннями сучасного соціокультурного контексту.

Загалом, романи Макса Кідрука спонукають читачів задуматися над сутністю існування та вибором правильного шляху в своєму житті, а їхня тематика відзначається глибокою актуальністю та високим рівнем художньої майстерності. Тому можна відзначити Макса Кідрука як високооригінального письменника, який зробив справжній внесок у розвиток сучасної української літератури.

Працюючи з текстами Макса Кідрука та проаналізувавши літературно-критичні джерела, ми дійшли висновків, що автор значною мірою еволюціонував, як письменник. Макс Кідрук представляє собою яскравий приклад письменника, що пройшов значний етап еволюції власного творчого шляху. Починаючи свою літературну кар'єру з тревелогів, він з часом здобув популярність завдяки своєму унікальному погляду на світ та здатності трансформувати твори під читацькі потреби.

Його початкові тревелоги відзначаються яскравими описами подорожей із філософським підтекстом, але з часом він переходить до більш глибоких та складних тем. Проблематика його творів розширюється, охоплюючи соціокультурні аспекти, внутрішню боротьбу героїв; використовує міфологію та наукові концепції.

Одним із важливих аспектів еволюції Кідрука є здатність поєднувати різні жанри та створювати твори, які виходять за рамки традиційних літературних жанрів. Він вдається до поєднання тревелогів, технотрилерів, містичних романів та науково-популярної літератури, створюючи оригінальний синтез .

У своїх новіших творах, Макс Кідрук поглиблює рівень філософських роздумів та стає більш експериментальним у використанні мовних та жанрових

прийомів. Така еволюція підтверджує його винятковий таланти та готовність ризикувати у світі літератури.

У нашому дослідженні, ми також здійснили спробу аналізу проблематики найновішого роману Макса Кідрука «Нові темні віки. Колонія», де з'ясували, що цей твір відкриває перед читачем вражаючий світ, насичений інформацією, яка сонукає до глибоких філософських та соціокультурних роздумів. Проблематика цього твору структурована навколо кількох ключових тем, що взаємодіють та взаємовпливають, щоб сформувати комплексний образ роману.

Роман досліджує тему технологічного розвитку та його впливу на сучасне суспільство. Автор звертає увагу на амбівалентний характер технологій, показуючи як їхній прогрес може призводити як до позитивних, так і до негативних наслідків. Зокрема, створення «Колонії» стає підставою для роздумів щодо етичних та соціальних проблем, пов'язаних із застосуванням новітніх технологій.

Також роман дотикається теми екології та природозбереження. Автор висловлює сумніви та побоювання щодо того, як сучасні технології впливають на екосистему планети.

Твір Кідрука досліджує питання соціальної справедливості та розподілу ресурсів в умовах технологічного прогресу. «Колонія» стає своєрідним мікрокосмосом, де розкриваються різноманітні аспекти міжособистісних відносин, класових розбіжностей та боротьби за владу.

Усі ці теми та проблеми взаємодіють, створюючи враження від роману, який виходить за рамки класичного жанру та пропонує читачеві глибоке та інтелектуальне читання.

Творчість Макса Кідрука в літературному процесі є надзвичайною інновацією, яка вносить вагому культурну цінність у сучасну літературу. Його проза стала не лише джерелом розважального читання, але й предметом глибокого літературного аналізу та вивчення.

Важливо зауважити, що Макс Кідрук відзначається непередбачуваністю та творчим експериментом у своєму підході до літературного мистецтва. Його твори перетинають жанрові межі, досліджуючи нові аспекти сучасної літератури та висвітлюючи актуальні теми.

Підсумовуючи досягнення Кідрука, слід відзначити його внесок у розвиток сучасного письменництва, розширення та збагачення літературного канону. Автор відкриває нові шляхи для читача у розумінні літератури, пропонуючи оригінальні погляди на світ та глибокий аналіз людської природи.

Враховуючи важливість та комплексність його творчості, можна зазначити, що подальше дослідження прози Макса Кідрука є надзвичайно важливим завданням для літературознавців, культурологів та всіх, хто цікавиться вивченням сучасної літератури. Поглиблене аналізування його творів дозволить розкрити нові шари значень, вивчити структурні та стилістичні особливості, а також розкрити тонкощі його літературного майстерства. Це відкриє нові перспективи для розуміння сучасної літературної картини світу та дозволить адаптувати та розвивати літературні концепції, які започаткував Макс Кідрук.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Андрусів С. Сучасне українське літературознавство: тексти і контексти. *Слово і час*. 2004. № 5. С. 48–53.
2. Білецька Н. Жанр тревелогу на українському книжковому ринку. *Коло: книгознавчий часопис*. 2013. № 5. С. 41–44
3. Бовсунівська Т. Жанрові модифікації сучасного роману. Харків : Вид-во «Діса плюс», 2015. 368 с.
4. Бовсунівська Т. Основи теорії літературних жанрів: монографія. Київ : ВЦ «Київський університет», 2008. 519 с.
5. Бондаренко Т. Індивідуальний стиль Макса Кідрука. Молодий вчений. 2013. № 2. С. 54–57. URL: <http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2013/2/20.pdf>
6. Возна І. Саспенс як інструмент формування напруженої дії в романі «Бот» Максима Кідрука. *Поділля. Філологічні студії* : електронний збірник наукових праць. Головний редактор Торчинський М. М. Хмельницький, 2020. Випуск тринадцятий. 128 с.
7. Іванишин М. В. Сучасний літературний процес та метакритичний дискурс: проблеми класифікації стильової ідентифікації та стратегій інтерпретацій. Молодий вчений. 2017. № 4. С. 89–93.
8. Кідрук М. Бот : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2012. 480 с
9. Кідрук М. Бот. Гуаякільський парадокс : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2015. 512 с.
10. Кідрук М. Де немає Бога : роман. Харків : «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 478 с.
11. Кідрук М. Доки світло не згасне назавжди : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2019. 512 с.

12. Кідрук М. Заирни у мої сни : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2018. 521 с.
13. Кідрук М. Мексиканські хроніки. Історія однієї мрії : роман. Київ : НораДрук, 2009. 304 с.
14. Кідрук М. Не озирайся і мовчи : роман. Харків : Книжковий клуб «Клуб сімейного дозвілля», 2017. 512 с
15. Кідрук М. Нові Темні Віки. Колонія : роман. Рівне : «Бородатий Тамарин», 2022. 904 с.
16. Кіцелюк С. А. Трилер «Не озирайся і мовчи» М. Кідрука як жанр підліткової літератури. *Українська література в просторі культури і цивілізації* : збірник наукових праць студентів / відповід. ред. Н. В. Горбач; ред.-упоряд. В. М. Ніколаєнко. – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2018. – 89 с.
17. Коломієць Н. Є. Ірраціональне в художній моделі світу роману «Заирни в мої сни» Макса Кідрука. *Літератури світу: поетика, ментальність і духовність*. 2017. Т. 10. С. 35–43.
18. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства: монографія. Львів : ПАІС, 2005. 367 с
19. Костецька Л. Жанр трилеру в творчості М. Кідрука. *Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського. Серія: Філологічні науки*. 2015. № 2. С. 133–137
20. Костецька Л. Образи-символи у романі М. Кідрука «Не озирайся і мовчи». *Молодий вчений*. 2018. № 1 (1). С 223–226.
21. Кропивко І. Карнавальне колесо постмодерністської деконструкції в текстах-подорожах М. Кідрука «Мексиканські хроніки» та Я. Рудницького «Тричі так!». *Слово і час*. 2018. № 9. С. 10–17.

22. Кропивко І. Постмодерністська література мандрів: персонаж, трансгресія, жанр. *Науковий вісник Ужгородського університету*. 2018. Вип. 1 (39). С. 99–104.
23. Личковах В. Українська естетика постмодернізму. Історія естетичної української думки : монографія / за ред. проф. В. Личковаха. Київ : Центр учбової літератури, 2013. 344 с
24. Лілік О. О. Модифікації жанру трилера у творчості Макса Кідрука: матеріали і рекомендації до вивчення студентами-філологами. *Мільйон історій: поетика пригод у літературі та медіа: зб. наук. матеріалів конференції* (Бердянськ. 22-23 вересня 2016 р.). Бердянськ: БДПУ. 2016. С. 97-99.
25. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.
26. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. / авт.-уклад. Ю. І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с
27. Лотиш К. І. Жанри масової літератури у творчості М. Кідрука : магістерська робота. Миколаїв, 2022. 75 с.
28. Пасько І. В. Жанрово-стильова специфіка технотрилерів Макса Кідрука // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу «Києво-Могилянська академія»]. Серія: Філологія. Літературознавство. 2016. Т. 276, Вип. 264. С. 86–91.
29. Пелюшенко. А. Макс Кідрук: Той, хто вмів лякати. URL: <https://chytay-ua.com/blog.php?id=352>
30. Скорина Л. Ненудні історії від Максима Кідрука. *Мистецтво складати пазли: статті, рецензії, есе*. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю., 2012. С. 167–172.
31. Стромелюк В. Література подорожей у творчості Максима Кідрука. *Поділля. Філологічні студії* : електронний збірник наукових праць.

- Головний редактор Торчинський М. М. Хмельницький, 2020. Випуск тринадцятий. 128 с.
32. Супруненко С. Доповнена реальність у романі Макса Кідрука «Доки світло не згасне назавжди». *Філологічні науки: сучасні тенденції та фактори розвитку: Міжнародна науково-практична конференція, м. Одеса, 28–29 січня 2022 року*. Одеса : Південноукраїнська організація «Центр філологічних досліджень», 2022. 184 с.
 33. Титюк А. Масова література: поетика та особливості функціонування. *Література в контексті культури*. 2019. Вип. 31. С. 104–109.
 34. Тиха У. Жанрові ігри в постмодерністському творі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія: Філологічна. 2012. Вип. 29. С. 366–367.
 35. Феоксітова А. О. Категорія часу в романі «Не озирайся і мовчи» Макса Кідрука : бакалаврська робота. Київ, 2021. 58 с.
 36. Філоненко С. Масова література: влада жанрів і жанрових канонів. *Слово і час*. 2010. № 8. С. 81–94.
 37. Харчук Р. Покоління пост-епохи. *Дивослово*, 1998. № 1. С. 8–9.
 38. Харчук Р. Сучасна українська проза: постмодерний період. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 248 с.
 39. Хмельюк М., Круль Л. Герої-мандрівники в сучасній українській прозі. *Наукові праці. Філологія. Літературознавство*. 2014. Вип. 228. Т. 240. С. 93–96.
 40. Чонка Т. Морально-етична проблематика романів Макса Кідрука «Не озирайся і мовчи» та «Доки світло не згасне назавжди». *Грааль науки*. 2021. С. 253–259.
 41. Чонка Т. С. Екзистенційна проблематика роману Макса Кідрука «Де немає Бога». *Philological sciences and translation studies: european potential*. 2021.

42. Юрчук О. Не/паралельні світи в романі Макса Кідрука «Не озирайся і мовчи». *Дивослово*. 2019. № 1. С. 58–61.